

Edukacija ključ za bolju kontrolu prisluškivanja

Datum
sep. '15.
08.

Konferencija BCBP na temu izazova u nadzoru nad primenom posebnih mera izazvala je veliku pažnju više od 60 učesnika, među kojima su bili predstavnici stranaka na vlasti i u opoziciji, bezbednosnih institucija, medija i stručne javnosti.

Za poboljšanje nadzora nad primenom posebnih mera neophodna je edukacija sudija, tužilaca, poslanika, novinara i građana zaključak je konferencije koju je Beogradski centar za bezbednosnu politiku organizovao 8. septembar 2015. godine u hotelu Zira.

Izvršni direktor BCBP Predrag Petrović je istakao da se kroz projekat posvećen poteškoćama u nadzoru nad primenom posebnih mera pokazalo da postoji nedostatak znanja u ovoj oblasti, kako kod poslanika i novinara, tako i kod predstavnika sudova i tužilaštva.

“Kako bi se ostvario sveobuhvatan spoljni nadzor nad primenom posebnih mera, BCBP je kreirao vodič namenjen pre svega članovima resornih odbora Narodne skupštine, ali i novinarima zainteresovanim za bezbednosne teme. Istraživanjem je obuhvaćen i pravni okvir, kao i pravosudna praksa. Sa druge strane, nastojali smo i da ovu temu približimo građanima. U tom cilju smo u saradnji sa Markom Somborcem kreirali atraktivne stripove, a nalaze istraživanja smo predstavili i kroz infografike. Pored toga, na našem sajtu kreirali smo i poseban portal - Ko nas prisluškuje, gde smo na atraktivan način objasnili ovu složenu materiju”, naveo je u uvodnom govoru Petrović, koji je i koordinator projekta.

Predsednik Odbora za kontrolu službi bezbednosti Momir Stojanović je istakao da je Odbor 2015. godine posvetio dosta vremena kontroli rada tri službe bezbednosti, a naročito tajnom prikupljanju podataka. Prema njegovom mišljenju, postoji opasnost da se, pod formom borbe protiv organizovanog kriminala, intenzivno primenjuju metode koje zadiru u ustavna prava i slobode građana. On je ocenio da je neophodno napraviti balans između konstantnog straha od prisluškivanja i neophodnosti rada bezbednosnih službi i istakao šta vidi kao ključne probleme u kontroli primene mera.

Skupština bi trebalo da kontroliše i SBPOK

Tema nadzora nad primenom posebnih mera privukla je veliku pažnju medija i stručne javnosti

“Srbija nema zakonom uređeno pitanje prodaje opreme za tajno prikupljanje podataka, stoga svako može da uveze opremu za tajno slušanje i snimanje. Zbog toga je neophodno identifikovati ko poseduje ovu opremu i da li na to ima pravo. Služba za borbu protiv organizovanog kriminala nije pod nadzorom nijednog odbora Narodne skupštine, a primenjuje godišnje više posebnih metoda nego tri službe bezbednosti zajedno. Naredni problem je što se monitoring-centar nalazi u sedištu BIA i koriste ga MUP i vojne službe bezbednosti, a trebalo bi da bude pod okriljem Ministarstva pravde, pošto primenu posebnih mera nadzora odobravaju nadležni

sudovi. Takođe, treba izvršiti edukaciju organa koji odobravaju primenu mera, jer moraju biti u stanju da prepoznaju realnu potrebu da se konkretna mera primeni”, rekao je Stojanović.

Predsednik Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca i zamenik Republičkog javnog tužioca Goran Ilić ocenio je da je ključno pitanje da li se i na drugi način mogu prikupiti dokazi, bez zadiranja u nečiju privatnost, a važno je da organi koji primenjuju te mere budu nezavisni i samostalni.

“Pitanja restriktivnosti i srazmernosti su ključna, a do sada nisam našao dovoljan broj slučajeva u praksi kada se Vrhovni kasacioni sud bavio ovim pitanjima. Nadzor na primenom posebnih dokaznih radnji je moguć samo ako su organi koje se time bave nezavisni. U Srbiji ovi organi nemaju garancije nezavisnosti i čini se da su podložni političkom uticaju i da ne mogu da se suprotstave korupciji kada je povezana sa aktuelnom političkom vlašću”, ocenio je Ilić.

Sudija Višeg suda u Kraljevu Miroljub Vujović je takođe ocenio da je odgovornost u okviru posebnih dokaznih radnji najviše na sudovima, jer oni treba da ocene koliko je zahtev osnovan, i istakao da je u toj oblasti neophodna dodatna edukacija sudija.

“Zakonski okvir koji određuje kriterijume kojima sudija treba da se koristi je nekonkretan i preopširan. U praksi sudovi ove mere uglavnom odobravaju, možda čak i previše, što može da bude posledica nedostatka edukacije onih koji odluke donose. U našem konkretnom slučaju, u 2015. godini smo do sada izdali preko 700 odobrenja za primenu mera, a nismo imali ni jednu edukaciju za kontrolu njihove opravdanosti“, istakao je Vujović.

BIA odgovorila na sve zahteve za kontrolu

Tokom konferencije bili su izloženi stripovi koje je izradio Marko Somborac u saradnji sa BCBP timom

Savetnik direktora Bezbednosno-informativne agencije Miroslav Panić smatra da postoji hiperprodukcija organa koji kontrolišu rad službi, ali istače da je to dobro jer se tako “postoje garancije da službe neće zloupotrebiti svoja ovlašćenja“. On je naglasio da je BIA omogućila kontrolu svim trima granama vlasti kao i nezavisnim državnim institucijama, i istakao da treba da pomirite zahtev Agencije za efikasnošću i potrebu za kontrolom.

“Služba ima obavezu da dva puta godišnje podnosi izveštaj vladi. Odbor za kontrolu rada službi bezbednosti je intenzivirao svoje mehanizme kontrole i kontrolisao i političku neutralnost i zakonitost u radu BIA. Zaštitnik građana takođe često pokreće postupke kontrole. Povereniku se dostavlja izveštaj o primeni specijalnih mera. Građani takođe mogu da kontrolišu rad, kroz zahteve za slobodan pristup informacijama. Nijedan organ koji je obavio kontrolu rada Agencije nije utvrdio nezakonitosti u radu, a minimalan je čak i broj utvrđenih nepravilnosti manjeg stepena ozbiljnosti”, konstatovao je Panić.

Sa druge strane, viši savetnik Zaštitnika građana Marko Jovanović je istakao da je tokom ove godine napravljen korak nazad u saradnji službi bezbednosti sa institucijom Zaštitnika. On je naveo da službe umesto da dostave informacije koje se od njih traže, često tumače zakon i samostalno određuju da li je Zaštitnika građana trebalo da dostavlja kritike na rad službi. Kao ključnu preporuku je istako potrebu da se mera tajnog pretresa obuhvati zakonom.

Najveći broj pitanja iz publike ticao se snimaka sastanaka vrha MUP-a za vreme mandata Ivica Dačića sa Rodoljubom Radulovićem koji su dospeli u javnost. Momir Stojanović je istakao da je potrebno istražiti odakle su snimci “procureli“ i naglasio da ovo će se ovakvi propusti ponavljati sve dok oni koji rade u institucijama i sektoru bezbednosti ne budu krivično gonjeni za odavanje službene tajne.

Konferencija je deo projekta „Ko nas sluša: ka efektivnom spoljnom nadzoru upotrebe specijalnih istražnih mera”, koji podržava Ambasada Kraljevine Norveške.

Izveštaju doprinela stažistkinja BCBP Emilija Dimitrijević